

education

Department:
Education
North West Provincial Government
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

**TEKO YA BOFELO JWA NGWAGA YA
POROFENSE**

MOPHATO 6

SETSWANA PUO YA GAE

TIRO 9

NGWANAITSEELE 2024

MADUO: 50
NAKO: 2 Diura

LEINA LA MORUTWANA : _____

SEKOLO : _____

KANTORO YA SELEGAE : _____

SEDIKA : _____

POTSO	MADUO	MADUO A MORUTWANA
1. Tekathaloganyo	20	
2. Setshwantshopono	10	
3. Tshobokanyo	5	
4. Dipopego tsa puo le melawana	15	
GOTLHE	50	

Pampiripotso e na le ditsebe di le 11.

DITAELO

1. Pampiripotso e, e na le dipotso di le nne e leng:

POTSO 1: Tekatlhaloganyo ya puiso (20)

POTSO 2: Setshwantshopono (10)

POTSO 3: Tshobokanyo (5)

POTSO 4: Dipopego tsa puo le melawana mo tirisong (15)

2. Buisa ditaelo le dipotso tsotlhe pele o araba.

3. Arabela dipotso tsotlhe mo pampiring e.

4. Kwala ka mokwalo o o phepa e bile o buisega.

5. Nako ya pampiripotso e, ke diura di le pedi.

Tiro ya go ikatisa

1. Sekeletsa tlhaka ya karabo e e nepagetseng.

Setlamo se sgolo sa motlakase ke:

A Sekolo

B Eskom

C Toropo

D Masimo

O arabile sentle fa o sekeleditse tlhaka ya

B

Teko e **simolola** mo tsebeng e e latelang.

POTSO 1**TEKATLHALOGANYO YA PUISO**

Buisa temana e e latelang ka kelotlhoko morago o arabe dipotso tse di fa tlase.

GO FOUFALA GA GO A NTHIBELA KA GOPE

1. Leina la me ke Thabo Modise. Ke tsetswe ka 2001 mo motseng mongwe kwa Taung, mo porofenseng ya Bokone Bophirima. Fa ke ne ke le dingwaga di le thataro, ke ne ka tshwarwa ke mmoko, bolwetse jo bo tlwaelegileng jwa bana. Ke ne ka tlhoka lesego go nnile le mathata mme ka foufala. Ke ne ka ikutlwa ke tlhoka tsholofelo, ke se na maatla e bile ke bona gore ke latlhegile. Tota ke ne ke ya go tshela jang? Ke ne ka tsena Sekolo sa Difofu sa Christiana ka 2011, mme kwa teng ke ne ka ithuta go buisa Boreili. Ke ne ka dirisa tšhono ya thuto e e siameng ya koo. Ke ne ke itse gore ke tshwanetse go falola materiki sentle.
2. Bana ba sekolo nako nngwe ga ba lemoge gore go botlhokwa jang go dira ka natla kwa sekolong. Fa ke fetsa ka 2017, ke ne ka ya go ithuta kwa Yunibesithing ya Bokone Bophirima, mme ka ke ne ka simolola dithuto tsa me tsa morago ga dikerii kwa Yunibesithing ya Witwatersrand kwa Johannesburg. Ke ne ke batla go ithutela go nna ramolao. Ke ne ke itse ka ga boramolao ba bantsi ba ba fufetseng. Nkoko a nkgakolola gore ke nne morutabana.
3. Se se ne se raya gore nka nna ka ya kwa Amerika go ithutela dithuto tsa dikerii tsa Masters kwa Kholetšheng ya Boston. Tshiamo Tseke le nna, ra palama sefofane go ya kwa lefelong lengwe le le kgakala go tswa mo motseng wa gaetsho wa Taung. Boemelo jo bo tlang ya nna Amerika. Le gale, ke ne ka palama, mme ka tsena mo loetong. Ke ne ke nna ke le esi kwa Dinageng tse di Kopaneng tsa Amerika, mme ka dira porogeramo ya dingwaga di le pedi ka dikgwedi di le lesomepedi fela.

[E tlhabolotswe go tswa mo DBE workbook volume 2 Tsb 119]

1.1 Sekeletsa tlhaka ya karabo e e maleba (1)

Leina la motho yo o neng o buisa ka ga ena ke

- A Tsietsi
- B Sepeng
- C Thabo
- D Kaelo

1.2 Sekeletsa tlhaka ya karabo e e maleba. (1)

Go tshwarwa ke malwetse go ka go tsenya ...

- A Modumo
- B Serame
- C Bogole
- D Bosiela

1.3 Sekeletsa tlhaka ya karabo e e maleba. (1)

Molaetsa mogolo wa temana e ke gore:

- A Go tsena sekolo go senyetsa bana nako
- B Go botlhokwa go dira ka natla kwa sekolong
- C Go siame go se tsene sekolo ka metlha
- D Go a itumedisa go tshameka kwa sekolong

1.4 Ke bolwetse bofe jo bo neng bo tshwere Thabo? (1)

1.5 O ne a tsena kwa sekolong sefe ka 2011? (1)

1.6 Tlhalosa lefoko mooko? (1)

1.7 Neela maina a diyunibesithi tse pedi tsa Aforikaborwa tse Thabo a tseneng kwa go tsona? (2)

1.8 Go ya ka wena ke kgwetlho efe e barutwana ba difofu ba ka e itemogelang kwa dikolong? (1)

1.9 Ke thuto e fe e o ithutileng go tswa mo temaneng e. (1)

1.10 Thabo o tlhotlheleditswe ke eng go ithuta ka natla? (1)

1.11 O tshwanetse go falola mophato ofe pele o ya kwa yunibesithi? (1)

1.12 Mokwadi o ne a ikutlwa jang fa a ne a kwala kang e? (1)

1.13 Go ya ka wena ke eng se se ka fedisang go anama ga malwetse? (1)

1.14 Fa e ne e le wena o ne o ka thusa jang barutwana ba ba tshelang ka bofofu? (2)

1.15 Ke boithutedi bofe bo o bo ratang fa gare ga borutabana le go nna ramolao. Tshegetsa karabo ya gago ka lebaka. (2)

1.16 A go tswetse Thabo mosola go palama sefofane le go batla thuto kwa kgakala? (2)

[20]

POTSO 2

SETSHWANTSHOPONO

Sekaseka setshwantsho se se latelang ka kelotlhoko morago o tsibogele dipotso

Boreili

Braille Alphabet

A	B	C	D	E	F
G	H	I	J	K	L
M	N	O	P	Q	R

[E noptswe go tswa mo mafaratlhatlheng]

Dipotso

2.1 Sekeletsa karabo e e maleba. (1)

Ke batho ba le bakae mo setshwantshong se se fa godimo

- A Ba le bane
- B A le mongwe
- C Ba le bararo
- D Ba le babedi

2.2 Sekeletsa Karabo e e maleba. (1)

Balefapha la tsa pholo ba ka thusa ka go ba rekela:

- A Setsaya ditshwantsho
- B Baesekele le dikolotsana
- C Diborele le dibuka tsa boreili
- D Dibuka tsa ditshwantsho

2.3 Motho yo o mo setshwantshong o ikutlwa jang? (2)

2.4 Neela ditlamomorago tsa go se ithute thata kwa sekolong. (1)

2.5 Tlhalosa lefoko Boreili. (1)

2.6 O ka rotloetsa bagolo jang gore ba thuse bana ba bona ka ditirogae? (1)

2.7 O ka rotloetsa jang barutwana ba ba itseng go buisa go dirisana mmogo le ba ba nang le kgwetlho ya go buisa? (1)

2.8 Fa o ne o le moeteledipele o ne o ka thusa jang barutwana ba ba tshelang ka bofofu? (2)

[10]

POTSO 3

TSHOBOKANYO

Buisa temana e e fa tlase morago o e sobokanye ka dintlha di le supa ka mosola wa go tsena sekolo mme o sa fetole bokao.

Ke ne ka tsena Sekolo sa Difofu sa Christiana ka 2011, mme kwa teng ke ne ka ithuta go buisa Boreili. Ke ne ka dirisa tšhono ya thuto e e siameng ya koo. Ke ne ke itse gore ke tshwanetse go falola materiki sentle. Bana ba sekolo nako nngwe ga ba lemoge gore go botlhokwa jang go dira ka natla kwa sekolong, mme gantsi ba thanya lomapo lo le tsebeng. Fa ke fetsa ka 2017, ke ne ka ya go ithuta kwa Yunibesithing ya Bokone Bophirima, mme ka ke ne ka simolola dithuto tsa me tsa morago ga dikerii kwa Yunibesithing ya Witwatersrand kwa Johannesburg. Ke ne ke batla go ithutela go nna ramolao. Ke ne ke itse ka ga boramolao ba bantsi ba ba fofetseng. Mme nkoko a nkgakolola gore ke nne morutabana. Ee o ne a bua nnete ke ne ka bo rata ka pelo ya me yotlhe. Lebakalegolo e le gore fa o le morutabana o nna lesedi mo bathong, o ka tswa o ba itse kgotsa o sa ba itse. O solofetswe go tshola barutwana sentle. Barutwana ba nna nako e ntsi le barutabana, ka jalo ba tshwanetse go netefatsa gore ba tlhokomelesega sentle le go bontshwa lerato ka dinako tsothle. Ba ba tshole jaaka bana ba bona kwa malapeng, ba kgalengwe ka lerato. Botsadi le bona bo tsibosiwe, bo lemoswe gore ngwana sejo o a tlhakanelwa. Sedikwa ke ntswapedi ga se na thata. Tshwaragano ya batsadi le barutabana e ka dira gore isago ya bana e phatsime, bana ba nne le ponelopele le go rotloetsega go bona ba ba tseletseng pele. Ditoro tsa bona di ka fetoga nnete fa ba ikaeletse go dira ka natla.

[E tshabolotswe go tswa mo DBE workbook]

Kwalela tshobokanyo ya gago fa:

- 3.1 _____
- 3.2 _____
- 3.3 _____
- 3.4 _____
- 3.5 _____
- 3.6 _____
- 3.7 _____

Rubiriki ya go tshwaya tshobokanyo

Tekanyetso	Maduo	Maduo a morutwana
Dintlha	7	
Puo	3	
Maduo otlhe	$10/2 = 5$	

POTSO 4**DIPOPEGO TSA PUO LE MELAWANA YA TIRISO**

Buisa temana e e fa tlase morago o arabe dipotso.

Boemelofofane jo bo latelang Amerika! Ke ne ke palelwa ke go akanya ka ga seo. Le gale, ke ne ka palama sefofane, mme ka tsena mo loetong. Ke ne ke nna ke le esi kwa Dinageng tse di Kopaneng tsa Amerika, mme ka dira porogeramo ya dingwaga di le pedi ka dikgwedi di le lesomepedi fela. Diporofesara tsame di ne di nagana gore ke moithuti yo o kgethegileng thata, mme ka boela gae ngwaga pele go na le kamoo ke neng ke solofetswe kwa gae. Dingwaga di le supa morago ga go boela gae go tswa Amerika, ke ne ka digela dithuto tsa me tsa Bongaka kwa Yunibesithing ya Tshwane.

[E nopotswe go tswa go DBE Workbook]

Dipotso

- 4.1 Neela lekaelagongwe la lefoko le le thaletsweng. (1)

Ke ne ke palelwa ke go akanya ka ga seo.

- 4.2 Thalela sedirwa mo polelong e e fa tlase. (1)

Ke ne ka palama sefofane.

- 4.3 Kwalolola polelo mme o neele leina la letshwao le le ntshofaditsweng. (2)

Boemelofofane jo bo latelang, Amerika!

- 4.4 Fetolela polelo e e fa tlase mo pakatlang. (1)

Ke tsena mo loetong.

4.5 Neela bongwe jwa lefoko le le latelang: (1)

Difofu

4.6 Kwalolola polelo mme o neele lelatodi la lefoko le le thaletsweng. (1)

Ke ne ka palama sefofane.

4.7 Ntsha lefoko le le supang letlhalosi mo polelong e e latelang mme o kwale mofuta wa lona. (2)

Ke ne ka dira porogeramo ya dingwaga di le pedi.

4.8 Bopa dipolelo tse pedi ka lefoko **supa** go bontsha bokao jo bo farologaneng. (2)

4.9 Neela tlhaloso ya leele le le latelang. (2)

Go thanya lomapo lo le mo tsebeng.

4.10 Fetolela polelo e e latelang kwa go tirwa: (2)

Thabo o palame sefofane.

[15]

MADUO OTLHE 50